

Kies Actief voor je eigen kwaliteiten

In de ruim dertig jaar dat ik in het onderwijs werkzaam ben, is er altijd discussie over kiezen. Ik stam nog uit de tijd dat de definitie van geïntegreerde leerlingbegeleiding luidde: leren leren, leren kiezen en leren leven. Hoe die drie aspecten vervolgens geïntegreerd moesten worden en wat dat dan zou opleveren, werd meestal niet besproken. De laatste tijd gaat het veel over de digitalisering van de studiekeuze. Er zijn tal van tests en testbureaus op de markt die minstens suggereren dat een eenduidig antwoord op de vraag welke vervolgstudie nu gekozen moet worden, mogelijk is. Carine Vos waarschuwt in haar column over de digitalisering van studiekeuze voor een te grote waarde die wordt toegekend aan testen die minstens ten doel hebben om leerlingen te adviseren welke hbo- of wo-studie zij het beste kunnen kiezen.

Ik maak deel uit van de landelijke projectgroep Kies Actief toolkit, in het onvermijdelijke jargon al snel als KAt aangeduid. De toolkit bestaat uit een basismodule en uit een aantal keuzemodules waaronder Studiekeuze 1,2,3. De KAt is het product van de samenwerking van zes hogescholen die zich ten doel hebben gesteld een landelijk self-assessment instrument te ontwikkelen dat in principe te gebruiken is voor de poort van de hogescholen in de laatste twee jaar op het mbo en vo, aan de poort, tijdens bijvoorbeeld studiestartgesprekken en na de poort in de begeleiding van competentieontwikkeling. In de basismodule komen zes generieke hbo-competenties aan bod waarover per competentie een kleine 30 stellingen moeten worden beantwoord. Die zes zijn: Communiceren en taal, Samenwerken, Analyseren en rekenen, Probleem oplossen, Methodisch handelen en Zelfstandig leren. Met de resultaten wordt een begeleidingstraject ingezet. Kies Actief is voor een ieder gratis toegankelijk en te gebruiken via www.kiesactief.nl Inmiddels is de projectperiode ten einde en wordt het instrument nu volop geïmplementeerd, zowel in de laatste twee jaar van het mbo en vo als in het eerste jaar van het hbo.

De naam Kies Actief is èn heel juist èn ook heel verwarrend. Eerst het juiste deel en daarmee kom ik ook in de discussie die de column van Carine Vos heeft uitgelokt. Kies Actief betekent dat de jongere in kwestie zelf aan zet is, een van de pedagogische principes die ten grondslag liggen aan de Kies Actief toolkit: de leerling wordt in de regierol geplaatst. Hij bepaalt welke activiteiten hij onderneemt, hij bepaalt welke mensen hij uitnodigt om een 360° feedback op zijn functioneren te geven en hij bepaalt wie de resultaten te zien krijgt. Daarnaast hebben we bewust (en actief) gekozen voor een positieve aanpak. Bij de rapportage van de basismodule wordt bij iedere competentie eerst vermeld welke goede punten de lerende zichzelf toerekent. Pas daarna komen de eventuele verbeterpunten. In de begeleiding is het daardoor voor de hand liggend in te steken op zijn kwaliteiten en te kijken in hoeverre hij die kan inzetten in het traject waar hij in zit. Kies Actief geeft in de weergave van de resultaten drie niveaus weer. In een spindigram worden de zes generieke hbo-competenties samen genomen. In een staafdiagram wordt er vervolgens per competentie een tweedeling getoond. Tot slot krijgt ieder die de basismodule invult, ook nog eens zijn score per vraag terug.

Daarmee biedt Kies Actief heel veel (gespreks)materiaal. Dit betekent ook dat de begeleidende professional actief moet worden. Kies Actief vraagt minstens om een gesprek tussen mentor/decaan en leerling, tussen studieloopbaanbegeleider en student en liefst zelfs meerdere gesprekken. De basismodule levert onder andere een spindigram op waaruit de leerling/student kan aflezen hoe hij zichzelf ziet in vergelijking met een profiel dat het begin

van de propedeuse representeert en een dat meer past bij het einde van de propedeuse. Daarin staat niet hoe hij daar objectief in staat. Hij geeft immers alleen al hoe hij zichzelf inschat.

De KAt is dus een ontwikkelingsgericht instrument. De leerling/student maakt geen test waaruit komt dat hij bijvoorbeeld Verpleegkunde zou moeten gaan studeren. In mijn ogen zou dan de naam Kies Passief veel beter op z'n plaats zijn. Anders gezegd, op basis van de uitslagen bij de eerste keer invullen gaat de lerende, liefst in overleg met zijn begeleider een bepaald traject in. Dat kan het keuzeproces zijn dat tot een hbo-studie moet leiden, maar dat kan ook een heel ander proces zijn. Daarmee zijn we meteen aan het verwarrende deel van de naam gekomen. Het instrument kan met even groot gemak ingezet worden bij studieloopbaanbegeleiding, bij stagebegeleiding of bijvoorbeeld in groepsworkshops buiten het onderwijs.

De essentie van het instrument zit hem in het vervolg en daarmee ben ik ook weer bij de column van Carine Vos. Hoe enthousiast ik ook ben over Kies Actief, alles staat of valt met degene die de begeleiding vorm geeft. Kies Actief geeft de mogelijkheid snel en gericht tot diepgang in het gesprek te komen. Dat levert vaak zinvolle en effectieve gesprekken op. Alleen al de insteek op kwaliteiten is juist voor onze doelgroep, mbo'ers en havisten, al behoorlijk uitzonderlijk. In mijn contacten met zowel leerlingen als studenten heeft dat al vaak tot mooie ervaringen geleid. Telkens is mijn insteek waar zij zichzelf als goed beoordelen. Dat kan op het niveau van een competentie zijn, maar dat kan ook veel gedetailleerder. Telkens verbaast de reactie me weer als ik de jongere vraag zijn zelf benoemde kwaliteiten in te zetten in het proces waar hij zich op dat moment in bevindt. Of dat nu leerlingen uit Havo-5 zijn die worstelen met de vraag welke studie te kiezen na hun examen of dat het studenten zijn die willen switchen. Werken vanuit en met hun kwaliteiten leidt namelijk meteen tot activiteiten. Ik zie ze zichzelf meteen in beweging zetten. Kies Actief draait dus om het gesprek, om werkelijk contact. Dat is belangrijk voor de jongere maar levert ook de professional veel werkplezier op. Kies Actief is een gebruikersvriendelijk en handig digitaal middel dat het contact tussen mensen kan verdiepen maar nooit vervangen.

Frits Roelofs

Lid Projectgroep Kies Actief

Projectleider Hogeschool Arnhem en Nijmegen